



*The Journal of Academic Social Science Studies*

**JASSS**

*International Journal of Social Science*

*Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1402>*

*Volume 6 Issue 5, p. 587-596, May 2013*

## **TÜRK MÜZİK KÜLTÜRÜNÜN GENEL MÜZİK EĞİTİMİNE YANSIMALARI\***

*REFLECTIONS OF TURKISH MUSIC CULTURE TO THE GENERAL MUSIC  
EDUCATION*

*Uzm. Elvan GÜN DURU*

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü*

### **Abstract**

General music education has a quite large role in transfer of our music which is the most important aspects of culture to the younger generation. In this study, reflections of Turkish music culture to the general music education, has been explored. In this context, Music education teacher guide books of the primary school 6th, 7th and 8th class has been analyzed terms of class and amounts of the contained songs. In the study, teacher guide books were analyzed theoretically by a document analysis. The songs are used in general music education have been considered under four mean headings that Turkish Folk Music, Turkish Art Music, Educational Music and Popular Music. The results of the study have showed that have been placed Educational Music and Turkish Folk Music songs predominantly in teacher guide book however, have not been placed Turkish Art Music and Popular music in teacher guide book adequately. The number of the songs in the new teacher guide book was more than the other book is considered as a positive result. To place a sample song from every district of Turkey, will be useful for the purpose of betraying our cultural multiplicity and handing on our music culture.

---

\*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

**Key Words:** Culture, Music Culture, General Music Education, Music Lesson, Teacher Guide Book.

### Öz

Genel müzik eğitiminin, kültürün en önemli unsurlarından olan müziğimizin genç kuşaklara aktarılmasındaki rolü oldukça büyüktür. Bu çalışmada, Türk toplumunun sahip olduğu müzik kültürünün genel müzik eğitimindeki yansımaları araştırılmıştır. 2006 yılından itibaren kullanılan müzik dersi öğretmen kılavuz kitabı ile 2012 yılından itibaren kullanılacak olan müzik dersi öğretmen kılavuz kitabının kültürel mirasın genç kuşaklara aktarılması amacına yönelik içerdiği şarkıların tür ve nicelik bakımlarından analizinin yapılması bu araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, ilköğretim 6, 7, ve 8. sınıf müzik dersi öğretmen kılavuz kitapları, içeriğindeki şarkıların türleri ve nicelikleri yönünden karşılaştırılarak incelenmiştir. Çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmış ve verilerin elde edilmesi amacıyla doküman analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Genel Müzik Eğitiminde kullanılan şarkılar literatürde yer alan sınıflandırmalar göz önünde bulundurularak; Türk Halk Müziği türküleri, Türk Sanat Müziği şarkıları, Eğitim Müziği şarkıları ve Popüler Müzik şarkıları olmak üzere dört ana başlıkta incelenmiştir. Çalışma sonuçları Eğitim Müziği şarkıları ve Türk Halk Müziği türkülerine öğretmen kılavuz kitaplarında ağırlıklı olarak yer verilirken Türk Sanat Müziği ve Popüler Müzik şarkılarına yeterince yer verilmediğini göstermektedir. Yeni öğretmen kılavuz kitaptaki şarkı sayısının diğerine göre fazla olması olumlu bir sonuç olarak değerlendirilmektedir. Ancak, Türk Halk Müziğine ait, Türkiye'nin her yöresinden en az bir örneğin kitapta yer alması müzik kültürümüzün genç nesile aktarılması ve müzikal çeşitliliğimizin ortaya konması açısından yararlı olacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Kültür, Müzik Kültürü, Genel Müzik Eğitimi, Müzik Dersi, Öğretmen Kılavuz Kitabı.

### Giriş

Kültür, toplumsal bir üründür; çünkü insan doğumundan ölümüne kadar bir toplum içinde yaşar. Örneğin, dünyaya gözlerini yeni açan bir çocuk dilini, dinini, yiyip-içmesini, giyinip kuşanmasını çevresini, sosyal yaşantısını, değerlerini vb. bir kültür çevresinde öğrenir. Bu açıdan bakıldığında kültür, toplumda yaşayan insanların tüm öğrendiklerini ve paylaştıklarını kapsayan bir kavram olup, bilimlerin incelediği hemen her şey kültür tarafından biçimlendirilmiştir. Dolayısıyla kültür doğuştan gelen kalımsal özellikler değil, sonradan kazanılan öğrenilmiş özelliklerdir. Toplumla yeni katılan her üye bunu öğrenerek geliştirir (Özkan, 2006).

Toplumlar, kültürel varlıklarının devamını sağlamak amacıyla, kendi kültürünü yeni nesillere aktarabilmek için arayışlara yönelmiştir. Sahip olduğu kültürü yeni nesillere aktarmak amacıyla bireylerin evrensel ve bireysel özelliklerini

inceleyerek bireyleri kültürlemede ne tür yöntemlerin uygulanması gerektiği konusunda çeşitli fikirler geliştirmişlerdir. Kültürlemenin gereğini önemsemekle birlikte, toplumlar kültürlemeyi planlı ve amaçlı olarak gerçekleştirmek istemişlerdir. Böylece, toplumlarda kültürleme işleminin bilinçli bir şekilde yapılması sonucu eğitim ortaya çıkmıştır. Demirel'e (2003, s. 24) göre, "eğitim, kültürlemenin planlı ve amaçlı olarak yapılan kısmıdır".

Çağdaş eğitim anlayışı, eğitim sürecinden geçen bireylerin çok yönlü olarak eğitilmesini, kültürlenmesini, gelişmesini ve bilinçlenmesini amaçlamaktadır. Uçan'a (1997) göre "Eğitim; bilim, teknik ve sanatın her üçünü de kapsayan bir içerikle düzenlenerek, bireyleri ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirmede en etkili süreç niteliğini kazanır. Böyle bir eğitim, bireyi biyopsişik, toplumsal ve kültürel boyutlarıyla, bedensel, bilişsel, duyuşsal ve devinışsel davranış yapılarıyla dengeli bir bütün olarak, en uygun ve en ileri düzeyde yetiştirmeyi amaçlar. Sanat eğitimi bu amaca dönük eğitim sürecinin üç ana boyutundan, üç ana bileşeninden biridir. Müzik eğitimi ise, çeşitli kollara ayrılan sanat eğitiminin başlıca dallarından birini oluşturur." Sanat eğitiminin dallarından biri olan müzik eğitiminin birey üzerindeki rolü çok önemlidir. Müzik eğitimi ile genç bireylerin yaşadıkları çevrede etkin ve neşeli katılım sağlamalarına yönelik yetkinlik kazandırılmaktadır. Bu bağlamda müzik eğitimi kurumlara bağlı olarak çeşitli şekillerde gerçekleştirilmektedir. Pojgay'a (1950) göre, "Müzik eğitimi özellikle iki türde uygulanmaktadır. Bunlardan biri sanatçı müzisyen yetiştiren müzik okulları, diğeri ise müzik eğitimi ve müziksel yeteneği geniş halk kitlelerine yayma görevi olan ilköğretim okulları ve çeşitli popüler müzik kurumlarıdır". Sözkonusu beklentilerin gerçekleşmesinde öncelikle ders öğretim programının ve bu program doğrultusunda hazırlanan ders kitabının önemi büyüktür (Özçelik, 1998:4).

Aydoğan ise (2004:543), müzik ders kitaplarının geçmişten gelen müziksel birikimimizi insanımızın toplumumuzun ve ülkemizin gereksinimlerine göre yeniden biçimlendirerek, uyarlayarak ya da bezeyerek yarına taşıyan bir uygarlık köprüsü olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda mevcut ilköğretim müzik dersi öğretim programının ve ders kitaplarının belirtilen özelliklerde olması, ilköğretim düzeyinde yürütülen müzik eğitim-öğretiminin niteliğinde büyük ve önemli bir rol oynamaktadır denilebilir.

Günümüz ilköğretim müzik dersi ders kitapları incelendiğinde ilköğretim müzik derslerinde ders kitabı uygulamasının 2006 müzik dersi öğretim programı ile kaldırıldığı, yerine yardımcı kaynaklar olarak Öğretmen Kılavuz Kitabı (ÖKK) ve Öğrenci Çalışma Kitabı (ÖÇK) getirildiği görülmektedir (MEB, 2006). MEB (2004) Öğretmen Kılavuz Kitabını; ilgili öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak ve öğrencilerin yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırma, okuma kaynakları

ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan eser olarak tanımlamaktadır. Kılıç ve Seven'e göre (2002) kılavuz kitaplar, öğretmenin yaptıracağı etkinlikleri, bunların sırasını, nasıl yapılacağını göstererek daha kısa zamanda öğrenciye rehberlik edilmesini kolaylaştırır ve sınıf içinde disiplin problemlerinin de en aza indirilmesinde önemli bir etkiye sahiptir (Kılıç, 2009: 297). Hazırlanan programların etkili olarak uygulanmasında öğretmen kılavuz kitaplarının önemli bir yeri vardır (Demirbaş ve Yağbasan, 2002:1).

2012 yılından itibaren ilköğretim müzik derslerinde, Talim ve Terbiye Kurulunun 1861 sayılı yazısı ile eğitim ve öğretim aracı olarak kabul edilen yeni öğretmen kılavuz kitabı kullanılmaktadır. 2006 yılından itibaren kullanılan müzik dersi öğretmen kılavuz kitabı ile 2012 yılından itibaren kullanılmaya başlanan müzik dersi öğretmen kılavuz kitabının kültürel mirasın genç kuşaklara aktarılması amacına yönelik içerdiği şarkıların tür ve nicelik bakımlarından analizinin yapılması bu araştırmanın temelini oluşturmaktadır.

Günümüz Türkiye'sinde genel müzik kültürümüz "(1) temel müzik (ilk-el müzik), (2) halk müziği, (3) sanat müziği ve (4) "yığın müziği" katmanlarından oluşan "dört katmanlı" bir yapıya kavuşmuş bulunmaktadır. Bu karmaşık yapı içinde (a) "geleneksel Türk Halk müziği", (b) "geleneksel Türk sanat müziği", (c) "yeni/modern (çağdaş) Türk sanat müziği" ve (ç) "yeni/popüler (çağdaş) Türk (halk) müziği" ile (d) "uluslararası (sanat, halk, popüler/müzikler", "ülkümüzde yaşayan başlıca (ana) müzik türleri"ni oluşturmaktadır (Uçan, 1997).

Yurga (2002) ise ülkemizdeki müzik türlerini; Geleneksel Türk Halk Müziği, Geleneksel Türk Sanat Müziği, Türk Pop Müziği, Türk Rock, Protest Pop, Arabesk, Eğitim Müziği, Askeri Müzik, Dini Müzik olarak sınıflandırmaktadır.

Say'a göre ise (2001) sınıflandırmaya temel olan müzik türleri, kendi altındaki çeşitleri, alt çeşitleri, biçimleri ve onların da altında da bulunan diğer basamakları kapsar. Üç tür müzik vardır: Geleneksel Müzik (halk müziği), Sanatsal Müzik (klasik müzik), Popüler Müzik (yaygın müzik).

Yapılan bu sınıflamalardan yola çıkarak genel müzik eğitiminde yer verilen müzik türlerini Geleneksel Türk Halk Müziği, Geleneksel Türk Sanat Müziği, Popüler Müzik, Eğitim Müziği olmak üzere dört başlık altında inceleyebiliriz.

### **Amaç Ve Önem**

Araştırmanın amacı, 2006 ve 2012 yıllarında yürürlüğe giren ilköğretim 6. 7. ve 8. sınıf müzik dersi öğretmen kılavuz kitaplarının kültürel mirasın genç kuşaklara aktarılması amacına yönelik içerdiği şarkılar açısından incelenmesidir. Bu bağlamda öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan şarkıların türlerine, yörelerine ve niceliğine göre sınıflandırılması amaçlanmaktadır.

Araştırma sonuçlarının; ilköğretim müzik derslerinde kullanılan şarkılar hakkında ayrıntılı ve kategorik bilgiler sunması, yeni program geliştirme ve kitap

hazırlama çalışmalarına fikir vermesi ve ileride yapılacak çalışmalara bir zemin oluşturması açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

### Yöntem

Araştırmada, MEB İlköğretim Genel Müdürlüğüne teşkil edilen Müzik Özel İhtisas Komisyonu tarafından geliştirilerek 2007-2008 öğretim yılı itibariyle yürürlüğe giren ilköğretim müzik dersi yardımcı kaynaklarından öğretmen kılavuz kitabı ile 2012 yılından itibaren kullanılmaya başlanan yeni öğretmen kılavuz kitabı kullanılmıştır. Araştırmanın kuramsal temellerinin oluşturulması aşamasında literatür taraması yapılmıştır, ayrıca doküman analizi yapılarak öğretmen kılavuz kitapları kuramsal açıdan çözümlenerek değerlendirilmiştir.

### Bulgular

2006 ve 2012 yıllarında yürürlüğe giren ilköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf müzik dersi öğretmen kılavuz kitapları, şarkıların türleri ve nicelikleri bakımında dört başlıkta incelenmiştir.

Tablo 1.Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Eğitim Müziği Şarkılarının Sınıflara Göre Dağılımı

	6. sınıf	7. sınıf	8. sınıf
2006 Öğretmen Kılavuz Kitabı	15	12	13
2012 Öğretmen Kılavuz Kitabı	16	16	14

Tablo 1'deki bulgulara göre, 2006 ÖKK'de 6.sınıfta 15, 7. sınıfta 12, 8. sınıfta 13 eğitim müziği şarkısı yer alırken, 2012 ÖKK'de 6. sınıfta 16, 7. sınıfta 16, 8. sınıfta 14 eğitim müziği şarkısı yer almıştır. 2012 ÖKK'de tüm sınıflarda eğitim müziği şarkılarına daha çok yer verildiği görülmektedir.

Tablo 2.Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Türk Sanat Müziği Şarkılarının Sınıflara Göre Dağılımı

	6. sınıf	7. sınıf	8. sınıf
2006 Öğretmen Kılavuz Kitabı	1	1	0
2012 Öğretmen Kılavuz Kitabı	2	1	3

Tablo 2 incelendiğinde, 2006 ÖKK'de 6. sınıfta 1, 7. sınıfta 1 Türk Sanat Müziği şarkısı yer alırken, 8. sınıfta Türk Sanat Müziğine hiç yer verilmemiştir. 2012 ÖKK'de 6. sınıfta 2, 7. sınıfta 1, 8. sınıfta ise 3 Türk Sanat Müziği şarkısına yer verilmiştir. Yeni kılavuz kitapta Türk Sanat Müziği şarkılarına 6. ve 8. Sınıflarda daha çok yer verildiğini söyleyebiliriz.

Tablo 3.Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Popüler Müzik Şarkılarının Sınıflara Göre Dağılımı

	6. sınıf	7. sınıf	8. sınıf
2006 Öğretmen Kılavuz Kitabı	3	2	1
2012 Öğretmen Kılavuz Kitabı	1	1	3

Tablo 3'e göre, 2006 ÖKK'de 6. sınıfta 3, 7. sınıfta 2, 8. sınıfta 1 popüler müzik şarkısı yer alırken, 2012 ÖKK'de 6. sınıfta 1, 7. sınıfta 1, 8. sınıfta 3 popüler müzik şarkısı yer almaktadır. Yeni kılavuz kitapta 6. ve 7. sınıflardaki popüler müzik şarkıları azaltılırken, 8. Sınıftaki şarkı sayısı artırılmıştır.

Tablo 4.Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Türk Halk Müziği Türkülerinin Sınıflara Göre Dağılımı

	6. sınıf	7. sınıf	8. sınıf
2006 Öğretmen Kılavuz Kitabı	11	4	6
2012 Öğretmen Kılavuz Kitabı	12	9	8

Tablo 4'teki bulgulara göre, 2006 ÖKK'de 6. sınıfta 11, 7. sınıfta 4, 8. sınıfta 6 Türk Halk Müziği türküsü yer alırken, 2012 ÖKK'de 6. sınıfta 12, 7. sınıfta 9, 8. sınıfta 8 Türk Halk Müziği türküsü yer almaktadır. Genel olarak yeni kılavuz kitapta Türk Halk Müziği türkülerinin sayısının tüm sınıflarda arttırıldığını, bu artışın en çok 7. sınıfta olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5.Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Türk Halk Müziği Türkülerinin Yörelere ve Sınıflara Göre Dağılımı

	2006 öğretmen kılavuz kitabı			2012 öğretmen kılavuz kitabı		
	6. sınıf	7. sınıf	8. sınıf	6.sınıf	7.sınıf	8. sınıf
Malatya				Malatya bulunmaz eşin		
Elazığ				Bahçeye indim ki	Saray yolu	
Silifke				Silifke'nin yağurdu		
Tokat				Mavi yeleşin oğlan		
Artvin				Cilveloy		Horon

Kilis				Süt içtim		
Erzincan				Süpürgesi yoncadan		
A.Veyssel		Uzun ince		Sazıma		
Rumeli	Vardar ovası, Bülbülüm, Bilal oğlan		Yüksek yüksek tepelere	Bilal oğlan, Bülbülüm		
Kars				Üç alma		
Adana				Yenice yolları		
Karadeniz	Oy liman	Karadeniz türküsü			Ha buradan aşağı	
Van					Sunalar	
Eskişehir	Horozumu kaçırdılar				Horozumu kaçırdılar	
İstanbul		Katibim			Yangın olur biz yangına gideriz	
Diyarbakır					Sarı mendil	
Sivas			Halay		Hey güzeller	
Orta Anadolu					Bilmem şu feleğin	
Lüleburgaz			Dere geliyor		Dere geliyor	
Isparta						Çayır çimen geze geze
Erzurum						Değirmen üstü çiçek
Ardahan						Hoş bilezik
Trabzon						Divane aşık
İzmir						İzmir'in kavakları
Bursa						Zeytinyağı yiyemem
Kıbrıs						Dillirga
Tokat	Bom bili bom					

Çankırı	Çıra çaktım					
Manastır	Manastır					
Adana		Yenice yolları				
Ordu			Kemençe			
Çanakkale			Çemberimde gül oya			
Anonim	Kara basma, Aşşahdan gelirem, Daldalan		Dondurmacı			

Tablo 5'e göre 2006 ÖKK'de 6. sınıfta 7 farklı yöreye ait türküler yer alırken 2012 ÖKK'de 11 farklı yöreye ait türkülere yer verilmiştir. İki kitap arasındaki tek ortak nokta Rumeli yöresinden Bilal Oğlan ve Bülbülüm türküleridir.

2006 ÖKK'de 7. sınıfta 4 farklı yöreden türkülere yer verilirken 2012 ÖKK'de 11 farklı yörenin türkülerine yer verilmiştir. İki kitapta ortak olarak Karadeniz ve İstanbul yörelerinden farklı türkülerin yer aldığını söyleyebiliriz.

2006 ÖKK'de 8. sınıfta 5 farklı yöreye ait türküler yer alırken, 2012 ÖKK'de 8 farklı yöreye ait türküler yer almaktadır. İki kitap arasında 8. sınıflarda tamamen farklı yörelerden seçilen türkülerin yer aldığını görmekteyiz. Bülbülüm, Bilal Oğlan, Horozumu Kaçtırdılar ve Dere Geliyor türkülerinin her iki kitapta da kullanıldığı dikkat çekmektedir. Bunun yanında 2006 ÖKK'de Rumeli, Artvin ve Anonim türkülere daha çok yer verilirken, 2012 ÖKK'de Elazığ, Karadeniz ve Rumeli türkülerine daha ağırlıklı olarak yer verilmiştir.

### Sonuç ve Öneriler

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre, 2012 ÖKK'de tüm sınıflarda Eğitim Müziği şarkılarının sayısının artırıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum genel müzik eğitime yönelik olarak çocuklar için yazılmış eğitim müziği şarkıları ve marşların eğitimdeki yeri ve önemini vurgulamak açısından önemli bir bulgudur. 2012 ÖKK'de Popüler Müzik şarkılarının 6. ve 7. sınıflarda sayısının azaldığı; 8. sınıfta ise artırıldığı tespit edilmiştir.

2012 ÖKK'de Türk Sanat Müziği şarkılarına tüm sınıflarda daha çok yer verildiği ancak diğer tür müziklere oranla sayıca az olduğu tespit edilmiştir. Kültürümüzün en önemli öğelerinden olan müziğimiz, ilköğretim düzeyinde çocuklara öğretilerek sevdirmesi oldukça önemlidir. Gelecek kuşakların kendi öz tarihinden ve kültüründen kopuk bireyler olarak yetişmelerini önlemek için küçük yaşlardan itibaren çocuklarımızın ve gençlerimizin iyi planlanmış, bilinçli bir eğitim programının içerisinde yer almalarını sağlamalıyız. Bu durum Türk Halk Müziği



türkülerine 2012 ÖKK' de tüm sınıflarda daha ağırlıklı olarak yer verildiği sonucunu da desteklemektedir.

Türk Halk Müziği türkülerinin yöresel dağılımında da 2012 ÖKK' de artış tespit edilmiştir. Ülkemizin farklı coğrafyalarından örneklerin yer aldığı kitaplarda Bülbülüm, Bilal Oğlan, Horozumu Kaçırdılar ve Dere Geliyor türkülerine her iki kitapta da yer verildiği; 2006 ÖKK' de Rumeli, Artvin ve Anonim türkülerin, 2012 ÖKK' de Elazığ, Karadeniz ve Rumeli türkülerinin daha ağırlıklı olarak yer aldığı tespit edilmiştir.

Her iki kitapta da ortak olarak yer alan türkülerin çalma ve söyleme bakımından öğrencilerin seviyelerine uygun ve tanınmış türküler olması, yeniden tercih edilmelerinde etkili olmuş olabilir.

İlköğretim müzik eğitimi öğretmen kılavuz kitaplarının yeniden gözden geçirilmesi, yeni kabul edilen 4+4+4 eğitim sistemi nedeniyle zorunluluk haline geleceğinden yeni yayınlanacak ortaokul müzik kitaplarında Eğitim Müziği, Popüler Müzik, Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği şarkılarına daha dengeli bir biçimde yer verilmesi uygun olacaktır. Türk Halk Müziği örneklerinin çoğaltılarak daha önce yer verilmemiş yörelerin de kitapta yer alması sağlanmalı veya kitap sonunda dağarcık kısmında bu eserlere yer verilmelidir.

Türk Sanat Müziği eserlerine daha çok yer verilmeli ve bu şarkılar öğrencilerin seviyelerine uygun, sevilen ve tanınmış eserler olmalıdır. Popüler Müziklerin de sayısının artırılması veya dağarcık kısmında farklı alternatif şarkıların yer alması uygun olacaktır.

#### KAYNAKÇA

- AYDOĞAN, S., (2004). "İlköğretim Müzik Ders Kitapları", 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu, Bildiriler Kitabı, ss:543-547.
- DEMİRBAŞ, M. ve YAĞBASAN, R., (2002). "Fen Bilgisi Öğretiminde Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Önemi ve Öğretimdeki Yeri Üzerine Bir İnceleme". XI. Eğitim Bilimleri Kongresi, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, KKTC.
- DEMİREL, Ö., (2003). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. PegemA Yayıncılık, Ankara
- KILIÇ, A., (2009). "İlköğretim birinci kademe derslerinde öğretmen kılavuzuna duyulan ihtiyaç ve içeriği". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 295-309.
- KILIÇ, A., (2002). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. PegemA Yayıncılık, Ankara.

- 
- MEB. (2004). Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı İlköğretim Okullarında Okutulacak Ders Kitaplarının Yarışma Yoluyla Hazırlanmasına İlişkin Şartname, <http://ttkb.meb.gov.tr> (Erişim tarihi:23.03.12)
- MEB. (2006). *İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı*. Ankara.
- ÖZÇELİK, D. A., (1998). *Eğitim Programları ve Öğretim*. ÖSYM Yayınları, Ankara.
- ÖZKAN, H. H., (2006). "Popüler kültür ve eğitim". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 29 – 38.
- POJGAY, Y., (1950). *Metodika Muziçke Nastave*. Nakladni Zavod Hırvatıske, Zagreb.
- SAY, A., (2001). *Müziğin Kitabı*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- UÇAN, A., (1997). *Müzik Eğitimi*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- YURGA, C., (2002). *20.YY. da Türkiye'de Popüler Müzikler*. Pegem-A Yayıncılık, Ankara.